

تاثیر کمیته حسابرسی و کمیته هیئت مدیره بر لحن گزارشگری مالی

جواد ذاکری^۱، مهدی فیلسرایی^۲

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی قوچان-قوچان ایران (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار گروه حسابداری موسسه آموزش عالی حکیم طوس-مشهد ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر کمیته حسابرسی و کمیته هیئت مدیره بر لحن گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ است. با استفاده از روش حذف سیستماتیک در مجموع ۱۷۲ شرکت (۱۲۰۴ سال - شرکت) جهت بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش بعنوان نمونه انتخاب شد. در این پژوهش از رگرسیون چندمتغیره و نرم افزار ایویوز ۱۰ جهت پیاده سازی و آزمون فرضیه ها استفاده شده است. نتایج این پژوهش نتایج نشان می دهد که نتایج نشان می دهد که اندازه کمیته حسابرسی بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد. استقلال کمیته حسابرسی بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد. تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد. اندازه هیئت مدیره بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد. استقلال هیئت مدیره بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

واژه های کلیدی: اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی، اندازه هیئت مدیره، استقلال هیئت مدیره

مقدمه:

پژوهش های اخیر نشان می دهند علاوه بر محتوای کمی، محتوای کیفی گزارشها و به ویژه لحن گزارشها نیز می تواند بر جنبه های مختلف پیشبینی عملکرد سودمند باشند. استفاده از کلمات بدبینانه (منفی) در گزارشهای مالی، عایدات پایینی برای مدیران به دنبال دارد. همچنین، قیمتهای سهام نیز واکنش کمتری به اطلاعات حاوی کلمات بدبینانه، نشان میدهند. در واقع، به کار بردن کلمات مثبت (نظیر رشد، خوب و...) باعث خوشبینانه شدن و کلمات منفی (ضعف، ضایعات و...). باعث بدبینانه شدن لحن میشود. از یک سو، مدیریت با استفاده از این کلمات، انتظار خود از عملکرد آینده شرکت را منعکس میکند. از سوی دیگر، این لحن میتواند مبنایی برای تصمیمگیری استفادهکنندگان و واکنش آنها به این انتظار باشد. در حقیقت، لحن گزارشگری عبارت است از اختلاف تعداد کلمات خوشبینانه (کلمات مثبت) و کلمات بدبینانه (کلمات منفی) وجود کمیته ای مستقل در شرکت همانند کمیته حسابرسی، به عنوان یکی از ارکان نظام حاکمیت شرکتی، برای کنترل مداوم چنین فعالیت هایی ضروری است. کمیته حسابرسی یکی از مهمترین کمیته های تخصصی هیئت مدیره محسوب میشود که موجب تقویت، سلامت و کیفیت گزارشگری مالی میشود. از دیدگاه تئوری نمایندگی، کمیته حسابرسی مهمترین نقش را در کاهش مشکلات نمایندگی بازی میکند. ویژگی های کمیته حسابرسی از قبیل اندازه، استقلال، تخصص مالی اعضای کمیته و تعداد جلسات برای اثر بخشی کمیته حسابرسی اهمیت زیادی دارد. مطالعات پیشین اظهار داشتند که ویژگی های واقعی کمیته حسابرسی برای اثر بخش بودن کمیته در انجام وظایفش حیاتی میباشد. این کمیته وظیفه نظارت بر فرایند تهیه گزارش های مالی را بر عهده دارد. بررسی گزارشهای دوره ای، بررسی کفایت نظارتهای داخلی مربوط به گزارشهای مالی، ارزیابی عملکرد حسابرسان مستقل، نظارت بر انطباق فعالیت های واحد تجاری با الزامات قانونی و شناسایی ریسک های موجود در برنامه های مورد نظر مدیریت از سایر وظایف این کمیته است. از دیدگاه تئوری نمایندگی، تشکیل کمیته حسابرسی ابزاری برای کاهش هزینه های نمایندگی و بهبود کنترل داخلی و وسیله اثربخش برای بهبود روابط نمایندگی است. از مسائل مهمی که به دلیل رسوایی های مالی اخیر در سطح شرکت های مطرح و بزرگ دنیا توجه زیادی را به خود جلب نموده، موضوع تغییر مدیران عامل آن ها بوده است. با مراجعه به مبانی نظری می توان دریافت، مطالعات بسیار گسترده و جالبی در این زمینه انجام شده که هر یک از آن ها با توجه به مسائل و مباحث گوناگون موجود در این رابطه به این موضوع توجه نموده اند. معمولاً مدیران عامل، مواضع خود را به دلایل مختلف، از جمله عملکرد ضعیف که یکی از شایع ترین دلایل برکناری است، از دست می دهند. برخی از اولین مطالعات در مورد تغییر مدیر عامل شرکت و عملکرد شرکت در دهه ۱۹۸۰ انجام شده اند. بسیاری از این مطالعات به این نتیجه دست یافته اند که شرکت های با عملکرد ضعیف، با احتمال بیش تری تغییر مدیر عامل را تجربه کرده اند (ژانگ، ۲۰۱۳). این مطالعه بررسی می کند که آیا کمیته حسابرسی و کمیته هیئت مدیره بر لحن گزارشگری مالی تاثیر دارد یا خیر؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

کمیته های حسابرسی به عنوان یکی از ساز و کارهای مهم حاکمیت شرکتی، که از طریق اطلاعات مالی بار عملکرد اقتصادی شرکت ایفا می کند. نقاش اصالی کمیته حسابرسی شرکت ها نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت و نظارت بر کار حسابرسان داخلی و مستقل است. تنها وظیفه ای که در بیشتر کشورها به موجب قانون تجارت، بر عهده کمیته حسابرسی نهاده شده و حتی در برخی موارد الزامی دانسته شده است، مطالعه و بررسی صورتهای مالی حسابرسی شده قبل از تصویب هیئت مدیره شرکت است. کمیته حسابرسی مستقل اثر مثبتی بر فرایند گزارشگری مالی می گذارد و وظایفش را با در نظر گرفتن اخلاقیات انجام می دهد. بنابراین انتظار می رود بین افشای اختیاری شرکت با استقلال کمیته حسابرسی رابطه مثبتی وجود داشته باشد. منظور از تخصص مالی کمیته حسابرسی طبق تعریف سازمان بورس و اوراق بهادار تهران عبارت است از مدرک دانشگاهی یا مدرک حرفه ای ملی یا معتبر بی نالمللی در امور مالی (حسابداری، حسابرسی، مدیریت مالی، اقتصاد و سایر رشته های مدیریت با گرایش مالی یا اقتصادی) همراه با توانایی تجزیه و تحلیل صورتهای و گزارش های مالی و کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی. مهارتها و تجارب حرفه ای اعضای کمیته در زمینه گزارشگری مالی کی عامل کاملاً آشکار و مرتبط با اثر بخشی کمیته حسابرسی است (یوسفی آذر، ۱۳۹۱).

هیات نظارت عمومی بیان می دارد که اگر اعضای کمیته حسابرسی، تخصص در حسابداری، حسابرسی، کنترل داخلی و بخش های گزارشگری مالی داشته باشند در انجام کار خود موثرتر عمل می کنند. پرسون^۱ (۲۰۰۹) ذکر کرد که در کمیته حسابرسی با اعضای مستقل و دارای تخصص حسابداری و مالی، احتمال بیشتری وجود دارد که صورتهای مالی اشتباه و معاملات نادرست کشف شوند؛ زیرا آنها باید برای حفظ شهرتشان به منشور اخلاقی حرفه عمل کنند. بنابراین در این پژوهش فرض می شود که کمیته حسابرسی دارای تخصص هنگام نظارت بر شرکت باید اثربخشی بیشتری داشته باشد که این می تواند بر افشای اختیاری شرکتها اثری مثبت بگذارد. اندازه ای بزرگتر از یک کمیته حسابرسی منجر به ایجاد بحث های غیر ضروری و تاخیر در تصمیم گیری و همچنین شکل گیری ارتباطات ضعیف تر می گردد. با این حال، این تفکر هم وجود دارد که کمیته حسابرسی بزرگ تر می تواند با بکارگیری تخصص های گوناگون در انجام کنترلهای جدی تر رویه های گزارشگری مالی توانا تر باشد. اندازه بزرگتر از کمیته حسابرسی (کمیته حسابرسی با اعضای بیشتر)، اثربخشی بیشتری در نظارت بر شرکت داشته باشد (لین^۲ و همکاران، ۲۰۰۸). کمیته های حسابرسی به عنوان فعالیت هایی هدایت کننده میتوانند ترکیبی باشند از اعضای که در حوزه های مهم و گوناگون کاری همچون گزارشگری مالی، حسابرسی مدیریت صنعتی، مدیریت ریسک و فناوری دارای سوابق و تجربه اند. برای برآورده کردن مسئولیت های اصلی کمیته ها، همه اعضا بهتر است تجربه ی مالی داشته باشند و قادر به فهمیدن موضوع های گزارشگری مالی و پیچیدگی های حاصل از فعالیت های تجاری شرکت ها باشند. داشتن سابقه ی مالی و حسابداری برای اکثریت اعضای کمیته امر غیرعادی نیست. کمیته های

^۱Persons^۲Lin

حسابرسی علاوه بر داشتن تخصص های یادشده، باید بهره گیری از دانش و تجربه ی کارشناسان صنعتی و دیگر کارشناسان را برای حل و فصل مشکلات منحصر به فرد شرکت ها و یا صنایع شان مورد نظر داشته باشند. این نکته نیز مهم است که اعضای کمیته باید کنجکاو و آماده برای مبارزه با موقعیت ها و چالش های مدیران، حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی باشند. آنان باید درک روشنی گزارشگری مالی و مسئولیت شان برای اعمال نظارت بر روابط حسابرسان مستقل داشته باشند و برای پاسخ گویی به پرسش های هر دو گروه مدیران و حسابرسان مستقل آماده باشند.

با توجه به مفاهیم نظری گزارشگری مالی، هدف صورت های مالی عبارت است از ارائه اطلاعات تلخیص و طبقه بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیف گسترده ای از استفاده کنندگان صورت های مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع گردد (مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، بند ۱-۱). چارچوب نظری هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی (FASB) بیانگر آن است که هدف گزارشگری مالی، تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم گیری است (بیانیه شماره ۱، ۱۹۷۸). موضوع مفید بودن در تصمیم گیری، به عنوان معیاری برای قضاوت در مورد گزینه های انتخاب های حسابداری تلقی شده است. اهداف اصول پذیرفته شده حسابداری نیز، اطمینان بخشی در مورد آن است که صورت های مالی، عملکرد و وضعیت اقتصادی شرکت ها را به طور منصفانه نشان می دهند. برای دستیابی به این اهداف، بیانیه شماره ۲ بیانگر آن است که افشای مالی باید خصوصیات کیفی معتبر بودن، به موقع بودن و مربوط بودن را نشان دهد (بیانیه شماره ۲، ۱۹۸۰). خصوصیات کیفی اطلاعات مالی موجب می گردد اطلاعات ارائه شده در صورت های مالی برای استفاده کنندگان در راستای ارزیابی وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری مفید واقع شود (مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، بند ۲-۱). از این رو سودمندی تصمیم را می توان هدف استانداردهای گزارشگری مالی دانست. در عمل نمی توان به راحتی مقدار کیفیت سود را محاسبه کرد، زیرا احتمالات سیستم اطلاعاتی، به صورت مستقیم قابل مشاهده نمی باشند (سام، ۲۰۱۰۴). یکی از نقش های مهم اطلاعات حسابداری مالی کمک به استفاده کنندگان صورت های مالی در قالب پیش بینی های سود آتی شرکت است. از طرفی برای افزایش کیفیت گزارشگری مالی بهبود نظام راهبری شرکتی موضوعی انکارناپذیر است. یکی از ارکان اصلی راهبری شرکتی کمیته حسابرسی است. درک و دانش اعضای با تجربه کمیته حسابرسی، ارزش گزارشگری مالی و حسابرسی شرکت را افزایش می دهند. چگونگی اثرگذاری کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی از طریق تئوری نمایندگی تبیین می شود. اعتقاد بر این است که دو علت اصلی مشکلات نمایندگی، تضاد منافع و نگرش های مختلف مالک و مدیریت نسبت به ریسک است. این تضاد از عدم تقارن اطلاعات بین مالکان و مدیران ناشی می شود. برای هدف، پاسخگویی، تصمیمگیری ها و فعالیت های مدیریت، نیاز به نظارت دارد. نظارت نزدیک زمانی ممکن است که مالکان خود به طور فعال بتوانند به این فرایند نظارت، کنند. ولی به دلیل هزینه های بالا و در برخی از موارد به دلیل فقدان تخصص و دانش، آنها نمی توانند فعالانه در این فرایند درگیر شوند. با این حال، هیئت مدیره مجبور است مکانیزم های نظارتی را به دلیل تعهدی که در قبال سهامداران، دارد طراحی و مستقر کند. با توجه به

کیفیت گزارشگری مالی، تحقیقات پیشین نشان داده است که گزارشگری مالی با کیفیت بالا باعث کاهش اثرات منفی عدم تقارن اطلاعات و هزینه های انتخاب نامساعد می شود، به این ترتیب شرکت ها می توانند پول نقد خود را کاهش دهند.

افشای اطلاعات اختیاری در پژوهش های گذشته، بر اساس تئوریهای نمایندگی، ذینفعان، مشروعیت و علامتدهی توجیه شده است. بر اساس این تئوری ها، برخی از انگیزه های اصلی افشای اطلاعات عبارتند از: بهبود شفافیت اطلاعاتی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه های جانبی، کاهش تضاد بین مالک و مدیر، کاهش هزینه انتشار سهام و تأمین مالی از محل بدهی، کاهش اشتباه در قیمت گذاری اوراق بهادار، افزایش ارزش شرکت و ابزار مؤثر برای اجرای راهبردها. سرمایه گذاران از این اطلاعات، به منظور ارزیابی چشم انداز مالی سازمان استفاده میکنند عنصر با اهمیت این اطلاعات، اطلاعات نوشتاری است. اطلاعات نوشتاری موجود در گزارش های مدیریتی، منبع اطلاعاتی مهمی برای مشارکت کنندگان بازار سرمایه است. مشارکت کنندگان بازار سرمایه از این اطلاعات برای تصمیم گیری در خصوص خرید و فروش سهام و اعطای اعتبار استفاده می کنند. اساسیترین گام در ارزیابی لحن افشا، نسبت دادن پارامترهای عددی به لحن نوشتارهای کیفی است. پژوهش های این حوزه، بر اساس نوع روش تحلیل محتوای استفاده شده برای سنجش لحن اطلاعات کیفی، در دو طبقه کلی بحث و بررسی میشوند. بر این اساس، پژوهش گران از دو روش تحلیل محتوا برای سنجش لحن اطلاعات کیفی موجود در گزارشهای شرکتهای استفاده کرده اند. نخستین روش، بر شمارش فراوانی واژه های موجود در یک متن مبتنی است.

در اجرای ماده ۱۰ دستورالعمل کنترل های داخلی برای ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران، منشور کمیته حسابرسی شرکت نمونه (سهامی عام) در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۳ شامل ۱۴ ماده و ۲ تبصره به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و از تاریخ تصویب، لازم الاجراست.

مسئولیت کمیته حسابرسی:

۱- کنترل های داخلی و مدیریت ریسک

ماده (۱): اهم مسئولیت های کمیته حسابرسی نسبت به کنترل های داخلی و مدیریت ریسک، به شرح زیر است:

۱- نظارت بر اثربخشی سیستم های کنترل داخلی شرکت شامل کنترل فناوری اطلاعات و حفظ امنیت آنها،

۲- کسب اطمینان معقول از کفایت دامنه بررسی حسابرسان داخلی از نظام کنترل های داخلی شرکت،

۳- کسب اطمینان معقول از اثربخشی فرآیند مدیریت ریسک مشتمل بر شناسایی، اندازه گیری، تجزیه و تحلیل، ارزیابی، مدیریت و نظارت بر سیستم مدیریت ریسک،

۴- بررسی ارزیابی حسابرس داخلی از کنترل های داخلی و اظهار نظر حسابرس مستقل نسبت به کنترل های داخلی،

۵- پی گیری اجرای توصیه ها و رفع نقاط ضعف کنترل های داخلی که توسط حسابرسان داخلی و یا مستقل به کمیته گزارش می شود، و

۶- ارائه گزارش کنترل های داخلی به هیئت مدیره شامل ارزیابی و اظهار نظر نسبت به کنترل های داخلی شرکت های فرعی.

ماده (۲): اهم مسئولیت های کمیته حسابرسی نسبت به گزارشگری مالی، به شرح زیر است:

۱- نظارت بر موضوعات با اهمیت گزارشگری مالی، قضاوت ها و برآوردهای عمده، روبه های حسابداری عمده، نحوه افشا و انتخاب و تغییر در هر یک از آن ها و افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش های مالی شرکت،

۲- کسب اطمینان معقول نسبت به قابلیت اطمینان و به موقع بودن گزارش های مالی شرکت،

۳- کسب اطمینان معقول نسبت به رعایت استانداردهای حسابداری و سایر مقررات در گزارش های شرکت،

۴- کسب اطمینان معقول از این که همه اطلاعات لازم برای تصمیم گیری هیئت مدیره در رابطه با گزارشگری مالی در اختیار آنان قرار گرفته است،

۵- بررسی پیش نویس گزارش های مالی شرکت قبل از تصویب توسط هیئت مدیره و همچنین پیشنهاد های حسابرس مستقل در خصوص اصلاحات آن.

کمیته حسابرسی اثربخش، به منظور ایفای هر چه بهتر نقش نظارتی خود، نیازمند قدرت و اختیارات بیشتری می باشد. در مطالعات انجام شده درباره حاکمیت شرکتی، مشخص شده است که پیش شرط نظارت اثربخش، استقلال آن است و استقلال بیشتر سبب نظارت بهتر توسط کمیته حسابرسی میشود زیرا این اختیار را به کمیته حسابرسی میدهد که اقدامات و فعالیتهای مدیریت را مورد سؤال قرار داده و قضاوت نماید همچنین، محققان و قانونگذاران همواره تاکید کرده اند که اعضای مستقل برون سازمانی کمیته های حسابرسی، کمتر احتمال دارد که در سایر کمیته ها و مسئولیت های شرکت گمارده شوند و داشتن استقلال اعضای کمیته، سبب ارتقای کیفیت سود می شود.

اندازه کمیته حسابرسی میتواند تأثیر بسزایی بر اثربخشی آن داشته باشد زیرا هر چه تعداد اعضا بیشتر باشد، نظارت بهتری صورت میگیرد. از این رو، تعداد اعضای کمیته حسابرسی یکی از ویژگیهایی است که میتواند در ارتباط با محافظه کاری مورد بررسی قرار گیرد. فرض بر این است که در صورت وجود تعداد بیشتری از افراد در کمیته حسابرسی، افراد دارای دانش و تخصص و تجربه بیشتری خواهند بود و تأثیر بیشتری بر کیفیت گزارشگری خواهند داشت.

هیئت مدیره ها به عنوان عنصری فعال و تسهیل کننده در فعالیتهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی سازمان، از مسئولیتهایی برخوردارند که این مسئولیتها به صورت رسمی یا غیر رسمی در شرح شغلی آنها تعریف می گردد. آنچه که به وضوح در تحقیقات اخیر به چشم می خورد درک این موضوع است که هیئت مدیره ها زمانی می توانند به مسئولیتهای خود جامه عمل بپوشانند که آنها را به درستی درک کرده و اقدامات مقتضی را برای تحقق آنها اعمال کنند.

بنا بر نظر جنسن (۱۹۹۳) وظیفه و مسئولیت اعضای هیئت مدیره، نظارت بر کار مدیران اجرایی رده بالا می باشد. او بیان می دارد مدیران اجرایی که همزمان عضو هیئت مدیره هستند (نقشه ای دوگانه دارند) با تأثیر یکه بر هیئت مزبور می گذارند، توان و قدرت راهبری هیئت مدیره را کاهش داده و استقلال هیئت مزبور را خدشه دار می سازند. موضوع تفکیک نقش ها و مسئولیت ها نیز قرار گرفته در سطح مدیریت عالی واحدهای تجاری مورد توجه گزارش کدبری است. گزارش مزبور توصیه می نماید که دو نقش مدیر عامل و ریاست هیئت مدیره همزمان به یک فرد سپرده نشود. دستورالعمل راهبری شرکتی در ایران (۱۳۸۵) نیز در این خصوص رهنمودهای مشابه ای دارد. دلیل اصلی تفکیک نقش ها و نسپردن مسئولیت ها به یک فرد واحد آن است که چنانچه هر دو نقش به یک فرد سپرده شود آن گاه نقش نظارتی (به عنوان رئیس هیئت مدیره) در برابر مسئولیت اجرایی (در قالب مدیرعامل) آسیب جدی خواهد دید. نقصان استقلال و نقش نظارتی رئیس هیئت مدیره، سبب می شود انگیزه های او برای مطمئن شدن از اینکه مدیر عامل در حال پیگیری منافع سهامداران است، کاهش یابد. نسبت مدیران موظف و غیرموظف در هیئت مدیره یک شرکت، به دلیل اثر شدید آن روی واحد تجاری سطح عملکرد آن، بارها مورد بررسی قرار گرفته است. چندین تئوری از قبیل تئوری نمایندگی و تئوری سهامداران تأکید می کند که نسبت مدیران غیرموظف، اثر مهمی روی عملکرد یک شرکت دارد. برای مثال طرفداران تئوری سهامداران، استدلال می کنند که مدیران غیرموظف نسبت به مدیران موظف جهت گیری متفاوتی به سهامداران دارند. مدیران موظف، روی تصمیماتی متمرکز می شوند که موقعیت مدیریت را حفاظت و حمایت کند و ارتقاء دهد. به علاوه معلوم شد که پاداش مدیران موظف، احتمالاً بر اساس تصمیمات کوتاه مدت آنها که روی پروژه هایی با بازده مالی آنی بیشتر است، در نظر گرفته شده است. مقیاس های عملکرد مدیران موظف، مقیاس های بازار و حسابدار برابر مبنا قرار داده اند که روی بازده حاصل از سرمایه فیزیکی تمرکز می کنند. به سبب انگیزه های منفعت طلبانه آنها، بنابراین احتمالاً مدیران موظف، بیشتر حامی تصمیماتی هستند که بازده حاصل از سرمایه فیزیکی یک شرکت را افزایش می دهد تا این که

سرمایه فکری شرکت را افزایش دهد. در مقایسه با مدیران موظف، مدیران غیرموظف، روی سایر مسیرهای بازده مالی شرکت، غیر از بازده حاصل از سرمایه فکری شرکت، تمرکز بیشتری دارند. مدیران غیرموظف، به عنوان نمایندگان و حامیان گروه های وسیع تری از سهامداران عمل می کنند. همین طور، تصمیمات مدیران غیرموظف روی آن دسته از پروژه های مؤثر عملکرد شرکت می باشد که منافع بیشتری از این سهامداران را مورد توجه قرار می دهد، منفعی که ممکن است لزوماً مالی نباشد. برای مثال، یک مدیر غیرموظف با جهت گیری به سمت رفاه کارمندان، ممکن است با تصمیمی راجع به عهده دار شدن یک پروژه که برای شرکت بازده مالی کوتاه مدت زیادی را فراهم می کند اما روی امنیت شغلی بلندمدت کارمندان اثر می گذارد، مخالفت کند. همچنین ممکن است انتخاب مدیران غیرموظف، یک اثر مثبت روی درک و آگاهی سهامداران داشته باشد. فهمیدند که اعلان خبر انتصاب یک مدیر غیرموظف در شرکت، بازده اضافی مثبت را به دنبال دارد (دیدمن^۴، ۲۰۰۰). این موضوع احتمالاً اشاره بر این دارد که سهامداران ممکن است فکر کنند چنین انتصابی ارزش ذاتی ندارد. تعدادی از مطالعات انجام شده ارتباط مستقیم با اهمیتی را بین نسبت مدیران غیرموظف و سطوح افشای اختیاری گزارش کرده اند. به صورت معمول، هیئت مدیره ای که تعداد مدیران غیرموظف آن به نسبت بیشتر است، تصویر مثبت یاز استقلال و مسئولیت پاسخگویی را برای سهامداران تداعی نموده، حصول اطمینان از رعایت ویژگی های حاکمیت شرکتی را نیز افزایش می دهد. هیئت مدیره در نظام راهبری شرکت عنصر مهمی است. هدف اصلی نظام راهبری، اطمینان دادن به سهامداران در این مورد است که مدیریت، ارزش سرمایه گذاری های آنها را افزایش می دهد. در خصوص ترکیب هیئت مدیره چهارویژگی وجود دارد:

- هیئت مدیره دارای تنوع باشد.
- هیئت مدیره باید به اندازه کافی بزرگ باشد تا کاردانی و صلاحیتی را به دست بیاورد که خاص این وظیفه باشد.
- هیئت مدیره باید دارای تصدی باشد.
- اعضای هیئت مدیره باید با تجربه باشد.
- براساس ادبیات، ترکیب هیئت مدیره از نظر اندازه، اثرمهمی برکارایی، اثربخشی، رفتار نظارتی مدیران دارد. هیئت مدیره بزرگتر می تواند به علت تجمع تخصص و منابع برای سازماندهی، مفیدتر باشد، اما افزایش بیش از حد تعداد مدیران، این مزایا را با افزایش هزینه های مرتبط با زمان تصمیم گیری طولانی تر و ارتباط ضعیف تر مدیران خنثی می کند و اثر معکوس دارد. عقاید کلی نشان می دهد که اندازه هیئت مدیره با کیفیت کنترل و به تبع با افشاء رابطه عکس دارد. در نتیجه فرض می شود که تعداد مدیران هیئت مدیره با افشاء رابطه عکس دارد. دوگانگی وظیفه مدیر عامل به این موضوع اشاره دارد که مدیر عامل کسی است که رئیس هیئت مدیره هم باشد. در این صورت

^۴Didman

مدیرعامل موقعیت قدرتمندی در هیئت مدیره دارد که، این امکان را به وجود می آورد وی از ارائه اطلاعات نامطلوب به افراد برون سازمانی خودداری کند. هنگامی که مدیرعامل هر دو وظیفه را برعهده دارد، بر تصمیمات و فعالیت های خود نظارت می کند، از این رو ممکن است فعالیت های شرکت در جهت نفع سهامداران انجام نشود. در یک نظام راهبری شرکتی مطلوب، انتظار می رود که وجود رئیس هیئت مدیره مستقل، به یک هیئت مدیره شفاف تر و در نتیجه افشای بیشتر منجر شود و برعکس. به عبارت دیگر بین یکسان بودن نقش مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره و افشای اختیاری رابطه منفی وجود دارد.

پیشینه تحقیق:

خوینی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و معیارهای عملکرد شرکت ها پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر این است که بین ویژگی های کمیته حسابرسی شامل استقلال و تخصص حسابداری اعضای آن با معیارهای عملکرد شامل نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نسبت کیوتوبین ارتباط معناداری وجود دارد.

پورکریم و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که مدیریت سود تعهدی بر لحن بدبینانه، تأثیر منفی معناداری میگذارد؛ یعنی با افزایش مدیریت سود تعهدی، لحن بدبینانه در گزارشگری مالی کاهش مییابد.

میرعلی و همکاران (۱۳۹۷) به ارتباط مستقیم و معناداری بین لحن افشای گزارشهای اولین پیشبینی سود هر سهم و عملکرد آتی شرکت دست یافتند.

رهنمای رودپشتی و محسنی (۱۳۹۷) نشان داد که بین لحن نوشتار موجود در گزارش فعالیتهای هیئتمدیره و عملکرد شرکت، رابطه مثبت معناداری وجود دارد. آنها بین مدیریت نوشتار و مدیریت سود نیز ارتباط مثبت معناداری مشاهده کردند

عباسی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی ارتباط بین ویژگی اساسی کمیته حسابرسی و اجتناب مالیاتی" به بررسی ارتباط بین سه ویژگی اساسی کمیته حسابرسی یعنی استقلال، اندازه و تخصص کمیته (به عنوان متغیرهای مستقل) و اجتناب مالیاتی (به عنوان متغیر وابسته) پرداخت. نتایج نهایی آزمون ها موید هر سه فرضیه پژوهش یعنی وجود رابطه منفی و معنادار بین هر سه متغیر مستقل یعنی تخصص، استقلال و اندازه کمیته حسابرسی با اجتناب مالیاتی است.

ال اوکایلی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر عملکرد شرکت های دارای مالکیت خانوادگی و غیرخانوادگی پرداختند. نتایج نشان داد که ویژگی های کمیته حسابرسی (شامل اندازه، استقلال و تخصص مالی اعضا) بر عملکرد شرکت های خانوادگی تاثیر معناداری دارد اما بر عملکرد شرکت های غیر خانوادگی تاثیری ندارد.

سانچز و مگا^۱(۲۰۱۷) در پژوهش خود در بین ۱۵۹ بانک از کشورهای مختلف در بازه زمانی ۲۰۰۴-۲۰۱۰ دریافتند که حضور اعضای با تخصص مالی در کمیته حسابرسی در کاهش خطر ورشکستگی بانک ها مؤثر است. همچنین، زمانی که مقررات و کنترل داخلی بخش بانکی ضعیف باشد این حضور در کمیته حسابرسی مهم تر می شود.

بارنز و همکاران^۲(۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان " رابطه بین پاداش هیئت مدیره و فروش شرکتهای خصوصی" نشان دادند بین پاداش هیئت مدیره و فروش شرکتهای خصوصی رابطه معناداری وجود دارد.

ملونی و همکاران^۳(۲۰۱۶) تأیید میکنند که شرکتها برای بیان تصویری مساعد از عملکرد خود، به استفاده بیشتر از واژگان مثبت در پیامهای نوشتاری اقدام میکنند.

یافته های دیویس و همکاران^۴(۲۰۱۲) ارتباط معناداری بین بار معنایی واژهها، اعم از مثبت یا منفی با عملکرد آتی شرکت نشان میدهد. نتایج آنها تأیید کرد که مدیران برای کاهش واکنش منفی بازار بیشتر از لحن خوشبینانه بهره میگیرند.

روش شناسی تحقیق:

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، از نوع پژوهش های کاربردی است. از نظر زمانی مقطعی است. ارتباط بین متغیر ها از نوع توصیفی-همبستگی است و در آن از مدل رگرسیون برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه های مطرح شده استفاده میشود. به منظور گردآوری داده ها، از صورتهای مالی شرکت ها شامل صورت سود و زیان شرکت و از صورت های مالی تاریخی به کمک نرم افزار ره آورد نوین و بانک اطلاعاتی سازمان بورس و اوراق بهادار (کدال) و پایگاه های اینترنتی بورس گردآوری خواهد شد. به منظور گردآوری داده های بخش تئوریک و ادبیات موضوع تحقیق، از روش کتابخانه ای (با سود بردن از ابزارهایی همچون کتابها، مقالات، پایان نامه ها و متون دیجیتالی) استفاده می شود. آزمون فرضیه ها با روش رگرسیون چند متغیره (با استفاده از نرم افزار ایویوز^۵) صورت خواهد گرفت.

مدل آزمون فرضیه های تحقیق:

در این پژوهش برای بررسی فرضیه ها از مدل های زیر استفاده خواهد شد:

مدل آزمون فرضیه های ۱ تا ۳:

$$TONE = \beta_0 + \beta_1 ACS_{i,t} + \beta_2 ACI_{i,t} + \beta_3 ACFE_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 MTB_{i,t} + \beta_7 ROA_{i,t} + \beta_8 LI_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

^۱Sanchez & Meca

^۲Burns

^۳EViews

مدل آزمون فرضیه ۲

$$TONE = \beta_0 + \beta_1 Board_{i,t} + \beta_2 independence_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 LEV_{i,t} + \beta_5 MTB_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \beta_7 LI_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

نحوه محاسبه و گردآوری داده ها در مدل:

متغیر وابسته:

لحن گزارشگری مالی (TONE): اختلاف تعداد کلمات خوشبینانه (کلمات مثبت) و کلمات بدبینانه (کلمات منفی) به پیروی از داوینس و همکاران (۲۰۰۶) بر این اساس، هر چه عدد بزرگتر باشد، لحن خوشبینانه تر و هر چه عدد کوچکتر باشد، لحن بدبینانه تر خواهد بود. با توجه به اینکه لحن بدبینانه گزارشگری مالی، از قابلیت اتکا برخوردار است و بدون سوگیری خاصی بیان میشود و همچنین، مدیران با استفاده از لحن بدبینانه، اطلاعات مربوط تر و آینده نگرتری در گزارش های سالانه افشا میکنند، از لحن بدبینانه در الگوی آزمون فرضیه ها استفاده خواهد شد.

متغیرهای مستقل:

ویژگی های کمیته حسابرسی:

الف: اندازه کمیته حسابرسی (ACS): اندازه کمیته حسابرسی بیانگر تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی است که می تواند تأثیر سازنده ای بر کمیته حسابرسی داشته باشد. کمیته های حسابرسی بزرگ شامل اعضای با تخصص های متنوع به صورت مؤثرتری بر شیوه های گزارشگری مالی نظارت دارند.

ب: استقلال کمیته حسابرسی (ACT): در پژوهش حاضر برای سنجش استقلال کمیته حسابرسی از نسبت اعضای مستقل کمیته به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی استفاده شده است.

پ: تخصص مالی کمیته حسابرسی: در این پژوهش برای سنجش تخصص مالی کمیته حسابرسی از نسبت اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی و حسابداری به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی شرکت استفاده شده است

ویژگی های هیئت مدیره:

اندازه هیات مدیره (Board): برابر با تعداد کل مدیران در هیئت مدیره است.

^۴Tone of Financial Reporting

^۵Audit committee size

^۶Audit Committee Independence

استقلال هیئت مدیره (independence): برابر با نسبت مدیران مستقل به کل مدیران هیئت مدیره است.

متغیرهای کنترلی:

اندازه شرکت (SIZE): برای محاسبه اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی جمع کل فروش شرکت استفاده می شود.

اهرم مالی (LEV): نسبت بدهی ها به دارایی ها معرف اهرم مالی شرکت بوده و نشان دهنده میزان تأمین مالی بلند مدت برون شرکتی واحد تجاری است. در این مطالعه، این نسبت از طریق تقسیم بدهی ها به مجمع کل دارایی ها بدست می آید.

نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MTB): نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری از تقسیم حاصلضرب قیمت پایانی سهام در تعداد سهام منتشر شده و در دست سهامداران به ارزش دفتری جمع کل حقوق صاحبان سهام شرکت بدست می آید.

سودآوری (ROA): بازده دارایی ها حاصل تقسیم سود خالص به کل دارایی های است.

نقدینگی (LI): برابر است با نسبت دارایی های جاری به بدهی های جاری.

جامعه و نمونه آماری:

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران میباشد. در این پژوهش برای این که نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری موردنظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور پنج معیار زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده و مابقی حذف می شوند.

- (۱) شرکت قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۷ در بورس فعال باشد.
- (۲) به دلیل ماهیت خاص فعالیت شرکت های هلدینگ، بیمه، لیزینگ، بانک ها، موسسات مالی و سرمایه گذاری و تفاوت قابل ملاحظه آنها با شرکت های تولیدی و بازرگانی، شرکت انتخابی جز شرکت های یاد شده نباشد.
- (۳) از منظر افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی بازه زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشد.

^۱Firm Size

^۲Financial Leverage

^۳Market value to book value

^۴Return on assets

^۵Liquidity

- (۴) سهام شرکت ها در طول هر یک از سال های دوره پژوهش معامله شده باشد
- (۵) اطلاعات مالی شرکت ها در دسترس باشد.

جدول (۱-۳) روند انتخاب نمونه

۵۱۳	تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس در پایان سال ۹۷
	معیارها:
(۱۸۵)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۹۷-۹۱ در بورس فعال نبوده اند
(۵۳)	تعداد شرکت هایی بعد از سال ۹۱ در بورس پذیرفته شده اند
(۵۰)	تعداد شرکت هایی که جزهلدینگ، سرمایه گذاری ها، واسطه گری های مالی، بانک ها و یا لیزینگ ها بوده اند
(۵۰)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی تحقیق تغییر سال مالی داده و یا سال مالی آن منتهی به پایان اسفند نمی باشد
(۳)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی تحقیق اطلاعات مورد آن ها در دسترس نمی باشد
۱۷۲	تعداد شرکت های نمونه

بعد از مدنظر قرار دادن کلیه معیارهای بالا، تعداد ۱۷۲ شرکت به عنوان جامعه غربالگری شده باقیمانده است. که همه آن ها به عنوان نمونه انتخاب شده اند. از این رو مشاهدات ما طی بازه زمانی ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۷ به ۱۲۰۴ سال - شرکت (۷ سال \times ۱۷۲ شرکت) می رسد.

یافته های تحقیق:

آمار توصیفی:

آمار توصیفی^{۱۲} تنظیم و طبقه بندی داده ها، نمایش ترسیمی، و محاسبه مقادیری از قبیل نما، میانگین، میانه و ... می باشد که حاکی از مشخصات یکایک اعضای جامعه مورد بحث است. در جدول (۴-۱) اطلاعات مربوط

^{۱۲} Descriptive statistics

به شاخص های مرکزی (میانگین، میانه، بیشینه و کمینه) و پراکندگی داده ها (انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) ارائه شده است.

جدول (۴-۱) آمار توصیفی متغیرها

متغیر	لحن گزارش گری مالی	اندازه کمیته حسابرسی	استقلال کمیته حسابرسی	تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی	اندازه شرکت	اهم مالی	ارزش بازار به ارزش دفتری	سودآوری	نقدینگی
میانگین	10.85216	2.044020	0.465947	0.477492	0.672520	5.029900	13.91316	0.613872	2.508406
میانه	7.500000	3.000000	0.666667	0.666667	0.600000	5.000000	13.77685	0.610625	2.062047
ماکسیمم	35.00000	6.000000	1.000000	1.000000	1.000000	7.000000	19.72257	4.002704	121.5096
مینیمم	-۳۲.۰۰۰۰۰	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	5.000000	8.504513	0.090164	-۵۳.۲۱۷۹۳
انحراف معیار	10.51902	1.546365	0.370435	0.406984	0.187638	0.242808	1.621104	0.254333	5.791551
چولگی	0.766851	-۰.۳۴۸۸۱۰	-۰.۲۳۹۷۳۱	-۰.۰۲۴۱۱۳	-۰.۴۰۰۶۸۱	7.994002	0.538441	3.054508	8.575311
کشیدگی	2.806377	1.735265	1.537708	1.403425	3.049574	64.90407	4.051119	33.67966	205.9787
تعداد مشاهدات	1204	1204	1204	1204	1204	1204	1204	1204	1204

آزمون F لیمر:

ابتدا به منظور انتخاب بین روش های داده های تابلویی و داده های تلفیقی از آزمون F لیمر استفاده می شود. اگر احتمال (p-value) محاسبه شده بیشتر از سطح خطای ۰,۰۵ باشد از داده های تلفیقی استفاده شده که دیگر نیازی به آزمون هاسمن نیست و در غیر این صورت از داده های تابلویی استفاده خواهد شد. در داده های تابلویی از آزمون هاسمن برای انتخاب روش آزمون فرضیه ها استفاده می گردد. اگر سطح معناداری آزمون هاسمن کمتر از ۰,۰۵ باشد از روش اثرات ثابت و در غیر این صورت از روش تصادفی استفاده می گردد. جدول (۴-۸) نتایج حاصل از آزمون F لیمر و هاسمن را برای مدل های پژوهش نشان می دهد.

جدول (۴-۸) آزمون F لیمر

مدل	آماره	سطح معناداری	نتیجه
۱	آزمون F	۰.۷۲۹۶	تلفیقی
	آزمون هاسمن	-	-
۲	آزمون F	۰.۲۴۶۱	تلفیقی

	آزمون هاسمن	-	-
--	-------------	---	---

بر اساس جدول (۸-۴)، با توجه به سطح معناداری به دست آمده از آزمون F لیمر برای فرضیه ها، نوع داده ها و روش آزمون هریک از فرضیه ها مشخص شده است

آزمون نرمال بودن خطاها:

بررسی و انجام آزمون مذکور بر اساس آماره جاکرک برا است. چنانچه سطح احتمال آزمون جاکرک برا پایین و کمتر از ۰,۰۵ باشد، فرض صفر، یعنی نرمال بودن سری رد می شود. نتایج این آزمون در جدول (۴-۴) ارائه شده است. یکی از فروض مهم راجع به جمله باقیمانده این است که توزیع جملات آن نرمال است. به منظور آزمون نرمال بودن جمله خطا از آماره آزمون جاکرک-برا^{۱۲} استفاده شده است. با توجه به نتایج بدست آمده، احتمال آزمون جاکرک-برا، برای مدلهای پژوهش کمتر از ۵ درصد می باشد. بنابراین فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن جمله خطا در مدل رد می شود. با این وجود زمانی که اندازه نمونه به اندازه کافی بزرگ باشد، انحراف از فرض نرمال بودن معمولاً بی اهمیت و پیامدهای آن ناچیز است. در شرایط مذکور، با توجه به قضیه حد مرکزی می توان دریافت که حتی اگر باقیمانده ها نرمال نباشند، آماره های آزمون به طور مجانبی از توزیع نرمال پیروی می کنند، بدون تورش هستند و از کارایی برخوردارند. لذا با توجه به این مطالب می توان فرض نرمال بودن جمله خطا را نادیده گرفت.

جدول (۴-۴) آزمون نرمال بودن خطای مدل

مدل	نوع آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۱	جاکرک برا	۰,۰۰۰	عدم نرمال بودن خطاها
۲	جاکرک برا	۰,۰۰۰	عدم نرمال بودن خطاها

عدم خود همبستگی متغیرها:

اگر یک متغیر به متغیرهای دوره یا دوره های قبل خودش وابسته باشد خود همبستگی می گویند که اگر به یک دوره قبل وابسته باشد خود همبستگی مرتبه اول و اگر به دوره های قبل تر وابسته باشد همبستگی آن دوره یا سریالی گویند. به عبارت دیگر هر گاه دو مقدار متفاوت برای متغیرهای مستقل را در نظر بگیریم، فرض بر این است که جمله های اخلاص متناظر با آنها از یکدیگر مستقلند. در چنین حالتی می گوئیم که جمله های اخلاص خود همبستگی ندارند. آزمون دوربین واتسون از مشهورترین آزمون ها جهت تشخیص خود همبستگی است. زمانی که آماره دوربین واتسون در حدود ۱,۵ تا ۲,۵ باشد، معرف آن است که

^{۱۲} Jarque-Bera

خودهمبستگی وجود ندارد، ولی مقادیر بالاتر یا کمتر از ۱,۵ تا ۲,۵ معرف آن است که جملات خطا به صورت تصادفی اتفاق نمی افتند و بنابراین، نتایج غیرواقعی است.

جدول (۴-۷): خودهمبستگی آزمون دوربین - واتسون

مدل	آزمون	آماره آزمون	نتیجه
۱	دوربین واتسون	۲۰۰۰	عدم وجود خودهمبستگی
۲	دوربین واتسون	۲۰۲۴	عدم وجود خودهمبستگی

مقدار آماره دوربین - واتسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ است که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد.

آزمون همسانی واریانس خطاها:

یکی از پیش فرض های مدل رگرسیون، ثابت بودن واریانس خطا است. به طوری که باوجود ناهمسانی واریانس در مدل، افزایش یا کاهش در متغیر مستقل، واریانس متغیر وابسته که برابر با واریانس پسماند است تغییر می کند. در این پژوهش برای اطمینان از نتایج به دست آمده، برای بررسی همسانی واریانس ها در داده های ترکیبی از روش بارتلت استفاده می شود. در روش همسانی واریانس بارتلت، فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس ها و فرض مخالف آن ناهمسانی واریانس ها در نظر گرفته می شود. جدول (۴-۵) نتایج حاصل از آزمون همسانی مدل ۱ پژوهش را نشان می دهد.

جدول (۴-۵): آزمون همسانی واریانس خطاهای مدل

مدل	نوع آزمون	احتمال آزمون	نتیجه آزمون
۱	بارتلت	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس
۲	بارتلت	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس

با توجه به نتایج جدول (۴-۵) که نشان دهنده مقدار احتمال کوچک تر از ۰,۰۵ است، می توان گفت واریانس خطاها ناهمسان است و فرض صفر مبنی بر ثابت بودن واریانس مدل رد شده است. بنابراین، به منظور رفع ناهمسانی واریانس از رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده می کنیم.

تحلیل آزمون فرضیه های پژوهش:

بعد از اینکه فروض کلاسیک مربوط به رگرسیون و مانایی متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و روش تخمین مدل هم مشخص گردید، حال نوبت آن است که مدل با توجه به نتایج آزمون F لیمر وهاسمن برآورد گردد. زمانیکه تعداد شرکت ها از مقاطع دوره زمانی بیشتر باشد ممکن است مشکل ناهمسانی واریانس

رخ دهد. در این پژوهش برای تشخیص ناهمسانی واریانس ها از آزمون وایت و برای تشخیص وجود خود همبستگی بین متغیرها از آزمون دوربین- واتسون استفاده شده است. لازم به ذکر است که در مدل های مورد استفاده، وجود ناهمسانی واریانس ها تایید شده است و از آزمون GLS استفاده شده است. در نهایت نرم افزار ایویوز برای تشخیص رابطه موجود بین متغیرها به کار گرفته شده است. به منظور آزمون فرضیه های ۱ تا ۳ از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در جدول (۴-۹) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون ۲,۰۰۰ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد. در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیرهای اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و اختصاص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر لحن گزارش گری مالی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری متغیرهای مستقل متغیرهای اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی که به ترتیب برابر ۰,۰۰۴۶، ۰,۰۲۱۵، ۰,۰۳۵ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه های ۱ تا ۳ تحقیق تایید می شوند.

جدول (۴-۹): نتایج تخمین مدل اول پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۲۳,۲۷۸۲۴	۲,۸۸۹۹۱۴	۸,۰۵۴۹۹۴	۰,۰۰۰۰
اندازه کمیته حسابرسی	۰,۰۸۸۷۵۱	۰,۲۳۳۹۸۰	۴,۳۷۹۳۱۱	۰,۰۰۰۴۶
استقلال کمیته حسابرسی	۰,۳۸۶۲۶۴	۰,۹۷۳۱۰۱	۵,۳۹۶۹۴۱	۰,۰۲۱۵
تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی	۰,۰۵۵۸۵۱	۰,۶۳۹۸۹۵	۳,۰۸۷۲۸۲	۰,۰۳۰۵
اندازه شرکت	-۱,۲۳۲۵۳۱	۰,۱۶۶۸۲۷	-۷,۳۸۸۰۹۹	۰,۰۰۰۰
اهرم مالی	۱,۶۱۱۶۴۹	۱,۲۰۶۰۸۶	۱,۳۳۶۲۶۴	۰,۱۸۱۸
ارزش بازار به ارزش دفتری	-۰,۰۱۰۹۹۳	۰,۰۰۷۸۵۱	-۱,۴۰۰۲۵۹	۰,۱۶۱۸
سودآوری	۰,۷۵۸۴۳۶	۱,۶۷۰۹۶۱	۰,۴۵۳۸۹۲	۰,۶۵۰۰

نقدینگی	۰.۴۸۷۷۰۸	۰.۲۶۵۹۰۶	۱.۸۳۴۱۳۸	۰.۰۶۷۰
ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۶۷۹			
دوربین - واتسون	۲.۰۰۰			
سطح معناداری (آماره F)	۰.۰۰۰			

به منظور آزمون فرضیه های ۴ و ۵ از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در جدول (۴-۱۰) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین-واتسون ۲,۰۲۴ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد. در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیرهای اندازه هیئت مدیره و استقلال هیئت مدیره هر دو مثبت بوده که نشان دهنده تاثیر مثبت این دو متغیر بر لحن گزارشگری مالی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری متغیرهای مستقل اندازه هیئت مدیره و استقلال هیئت مدیره که به ترتیب برابر ۰,۰۱۳۸، ۰,۰۰۲۶ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه ۴ و ۵ تحقیق تایید می شود.

جدول (۴-۱۰): نتایج تخمین مدل دوم پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۳۰۵۰۰۴۶	۱۲۴۹۶۴۲	۲۴۴۰۷۳۶	۰۰۱۴۸
اندازه هیئت مدیره	۱۸۰۱۲۴۰	۰۰۹۳۳۰۹۱	۴۰۹۳۰۴۰۱	۰۰۱۳۸
استقلال هیئت مدیره	۱۴۸۹۴۰۶	۲۳۸۶۰۶۹	۵۶۲۴۲۰۹	۰۰۰۲۶
اندازه شرکت	-۱۲۴۴۳۵۲	۰۰۱۸۴۲۹۹	-۶۷۵۱۸۲۱	۰۰۰۰۰
اهرم مالی	۰۰۱۹۱۰۶	۱۲۱۲۹۸۰	۰۰۱۵۷۵۱	۰۰۹۸۷۴
ارزش بازار به ارزش دفتری	-۰۰۰۰۶۴۴۷	۰۰۰۰۹۰۶۶	-۰۰۷۱۱۱۷۳	۰۰۴۷۷۱
سودآوری	۰۳۰۷۹۹۳	۱۷۴۳۰۹۷	۰۱۷۶۶۹۳	۰۰۸۵۹۸

نقدینگی	۰.۴۱۶۷۸۹	۰.۲۹۵۶۲۳	۱.۴۰۹۸۶۷	۰.۱۵۸۹
استقلال کمیته حسابرسی	۳۰.۵۰۰۴۶	۱۲.۴۹۶۴۲	۲.۴۴۰۷۳۶	۰.۰۱۴۸
ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۶۲۳			
دوربین - واتسون	۲.۰۲۴			
سطح معناداری (آماره F)	۰.۰۰۰			

نتایج تحقیق و پیشنهادات:

هدف این پژوهش بررسی تاثیر کمیته حسابرسی و کمیته هیئت مدیره بر لحن گزارشگری مالی است. دوره زمانی ۷ ساله از ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷ انجام شده است و آزمون فرضیه ها با استفاده از نرم افزار ایویوز انجام شده است. نتایج پژوهش به شرح زیر است:

آزمون فرضیه اول تا سوم:

حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیرهای اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی همگی مثبت بوده که نشان دهنده تاثیر مثبت این متغیرها بر لحن گزارشگری مالی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری متغیرهای مستقل متغیرهای اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی که به ترتیب برابر ۰,۰۲۱۵، ۰,۰۳۵، بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه های ۱ تا ۳ تحقیق تایید می شوند.

آزمون فرضیه چهارم و پنجم:

حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیرهای اندازه هیئت مدیره و استقلال هیئت مدیره هر دو مثبت بوده که نشان دهنده تاثیر مثبت این دو متغیر بر لحن گزارشگری مالی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری متغیرهای مستقل اندازه هیئت مدیره و استقلال هیئت مدیره که به ترتیب برابر ۰,۰۱۳۸، ۰,۰۰۲۶، بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه ۳ و ۴ تحقیق تایید می شود

جدول (۵-۱) نتایج کل فرضیه های پژوهش

شماره فرضیه	عنوان فرضیه	تایید/رد
۱	اندازه کمیته حسابرسی بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید

۲	استقلال کمیته حسابرسی بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید
۳	تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید
۴	اندازه هیئت مدیره بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید
۵	استقلال هیئت مدیره بر لحن بدبینانه در گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید

پیشنهادهای زیر به عنوان راهبردهایی برای تحقیقات ارائه می گردد:

۱. پیشنهاد میشود در پژوهشهای آتی، محتوای ارزشی لحن گزارشگری مالی بررسی شود، به این معنی که آیا بازار سرمایه برای لحن بدبینانه یا خوشبینانه گزارش، میزان انتظارات خود را از عملکرد شرکت تغییر میدهد. به نهادهای قانونگذار، بورس اوراق بهادار و استانداردگذاران حسابداری پیشنهاد میشود در تدوین استانداردها و قوانین جدید با آگاهی از نحوه انجام مدیریت ادراک از سوی مدیران، چارچوب مشخصی برای تدوین گزارشهای توضیحی با واژگان مشخص طراحی کنند.

۲. به سرمایهگذاران و سهامداران پیشنهاد می شود در تصمیمات سرمایه گذاری خود، لحن گزارشهای مالی را نیز تحلیل کنند.

محدودیت پژوهش حاضر به شرح ذیل می باشد:

۱. عدم دسترسی به دیتاهای برخی شرکت ها بدلیل عدم افشا توسط شرکت که موجب حذف برخی شرکتها از نمونه گردید که این کار تعمیم نتایج به کل صنعت با مشکل روبرو می کند.

۲. بررسی تک تک گزارشات مالی شرکتها برای محاسبه لحن بدبینانه یا خوشبینانه کاری سخت و طاقت فرسا و زمان بر بود.

۳. فروش برخی از شرکتها در سال برابر عدد ۰ بود که طبق تعریف اندازه شرکت (لگاریتم فروش می باشد) محاسبه اندازه شرکت امکان پذیر نبود (زیرا لگاریتم عدد صفر تعریف نشده است) بنابراین این شرکتها از نمونه حذف شدند.

منابع:

امینی، پیمان و روشنگر براتی، (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر تغییر مدیر عامل بر راهبردهای سرمایه گذاری شرکتها و ارزش نهایی سرمایه گذاریها، دومین کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی صالحان.

- اسدی، غلامحسین و القیانی، ماریام یوخنه (۱۳۹۳). بررسی تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت ها، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۴۱، صص ۱۰۳-۸۳.
- پورکریم، محمد؛ جبارزادهکنگروئی، سعید؛ بحرثالث، جمال؛ قلاوندی، حسن (۱۳۹۷). تأثیر مدیریت سود بر لحن گزارشگری مالی در نظام حسابداری ایران. پژوهشهای حسابداری مالی، ۱۰(۳۷): ۴۴-۲۱.
- حیدری، اکبر و الیاس آریان، (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر تغییر مدیر عامل بر مدیریت سود، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار، رشت، دانشگاه لوتران کالیفرنیا، شهرداری رشت.
- حساس یگانه، یحیی ؛ حسینی بهشتیان، سید محمد حسینی. (۱۳۸۱). تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر حسابرسی مستقل، کنترل های داخلی و گزارشگری مالی، مطالعات مدیریت، شماره ۳۵ و ۳۶، ۹۰-۶۷.
- خوئینی، محسن فقیه، مهرداد شفیع (۱۳۹۷). ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی با معیارهای عملکرد شرکت ها، مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سال دهم - شماره چهارم، صفحه ۱۰۵-۱۲۷.
- داودی، معصومه و امیر غفوریان شاگردی، (۱۳۹۸)، رابطه بین تغییر مدیر عامل با اعتماد به نفس بیش از حد و عملکرد شرکت در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، هفدهمین همایش ملی حسابداری/ایران، قم، پردیس فارابی دانشگاه تهران.
- رهنمای رودپشتی، فریدون؛ محسنی، عبدالرضا (۱۳۹۷). مدیریت، مدیریت نوشتار و مدیریت سود. پژوهشهای تجربی حسابداری، ۸(۳۰)، ۵۱-۲۱.
- ستایش، محمد حسین ؛ امیر سروستانی ؛ سیدجلال سیدی (۱۳۹۳). بررسی تاثیر اندازه و استقلال هیئت مدیره بر رویکرد جسورانه مالیاتی، مقاله ۱، دوره ۳، شماره ۱ - شماره پیاپی ۴، تابستان ۱۳۹۳، صفحه ۷-۲۸.
- شورئی، روح الله. (۱۳۹۵). پایان نامه کارشناسی ارشد، دولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری، دانشگاه فردوسی مشهد - دانشکده علوم اقتصادی.
- طالب نیا، قدرت اله ؛ شهسواری، منصوره ؛ وکیل فرد، حمید رضا (۱۳۸۹) بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر جلب نظر سرمایه گذاران جهت سرمایه گذاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله حسابداری مدیریت سال سوم ، شماره چهارم ، بهار ۱۳۸۹.
- عباسی، علی. (۱۳۹۶). پایان نامه کارشناسی ارشد، غیر دولتی، مؤسسه های آموزش عالی غیردولتی-غیرانتفاعی آمل، دانشکده علوم انسانی.
- فخاری، حسین، محمدی، جواد، نتاج کردی، محسن حسن، (۱۳۹۴). بررسی اثر ویژگیهای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی"، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۴۶.
- کامیابی، یحیی؛ احسان بوژمهرانی (۱۳۹۵) ویژگی های کمیته حسابرسی، کیفیت افشا و نسبت غیر موظف اعضای هیات مدیره، ژوئیه های تجربی حسابداری، مقاله ۹، دوره ۶، شماره ۲ - شماره پیاپی ۲۲، صفحه ۱۹۱-۲۱۸.
- کشیری، حسین، (۱۳۸۴) نحوه تشکیل و وظایف کمیته حسابرسی، دانش حسابرسی، شماره ۱۵، ۱۳-۴.

- مومن زاده ، محمد مهدی ؛ مومن زاده ، محمد هادی (۱۳۹۲). سرمایه های فکری و کمیته حسابرسی، نخستین ماهنامه بازار سرمایه ایران، شماره ۱۰۸ و ۱۰۹، ۵۳.
- مرادی، مهدی ؛ مجتبی سعیدی؛ حمیدرضا رضایی(۱۳۹۲). بررسی تأثیر اندازه و استقلال هیأت مدیره بر هزینه های نمایندگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مقاله ۱، دوره ۲، شماره ۳، بهار ۱۳۹۲، صفحه ۳۵-۵۳.
- میرعلی، مهدیه؛ غلامی مقدم، فائزه؛ حصارزاده، رضا (۱۳۹۷) بررسی لحن گزارشگری مالی با عملکرد آتی شرکت و بازده بازار. دانش حسابداری مالی، ۵(۱۸)، ۹۸-۸۱.
- Alzeban, A ., sawan , N . (2015). "The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations". *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Volume 24, 2015, Pages 61 ۷۱.
- Al-Okaily, J., Salma Naueihed, (2019) "Audit committee effectiveness and family firms: impact on performance", *Management Decision*, <https://doi.org/10.1108/MD-04-2018-0422>.
- Burns,N., Jindra,J., and K. Minnick.(2017). Sales of private firms and the role of CEO compensation, *Journal of Corporate Finance* 43 (2017) 444–463.
- Carlsson, S., Lamti, R. (2015). Tone Management and Earnings Management. School of Business, Economics and Law. *Gothenburg University, Master Degree Project*. No. 2015: 18.
- Davis, A., Piger, J., & Sedor, L. (2012). Beyond the Numbers: Measuring the Information Content of Earnings Press Release Language. *Contemporary Accounting Research*, 29(3): 845-868.
- Daily, C. M. and Dalton, D. R. (۱۹۹۴). Corporate Governance and the bankrupt firm: an empirical assessment, *Strategic Management Journal*, 15.
- Didman, Suzanne, Johnson, Elder, and Davies. (2000); "Auditor specialization, perceived audit quality, and audit fees in the local government audit market", *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 26, No. 6, pp. 705–732.
- Ertugrul, M. & Krishnan, K. (2011). Can CEO dismissals be proactive? *Journal of Corporate Finance*, 17 (1), 134-151.
- Huang, H. Parker, R.J. Yan, Y-C.A. & Lin, Y-H. (2014). CEO Turnover and Audit Pricing. *Accounting Horizons*, 28(2), 297-312.
- Huang, X., Teoh, S., Zhang, Y. (2014). Tone Management. *The Accounting Review*, ۸۹ (3), 1083-1113.

- Jensen M. (1993) "The Modern Industrial Revolution, Exit, and the Failure of Internal Control Systems", *Journal of Finance*, No. 48
- Karamanou, I. and Vefas, N. (2005), "The association between corporate boards, audit committees, and management earnings forecasts: an empirical analysis", *Journal of Accounting Research*, Vol. 43 No. 3, PP. 453-486.
- Lucas-Pérez, M.E., Minguez-Vera, A., Baixauli-Soler, S.J., Martín-Ugedo, J.F. and Sánchez- Marín, G. (2015), "Women on the board and managers' pay: evidence from Spain", *Journal of Business Ethics*, Vol. 129 No. 2, pp. 265-280.
- Melloni, G., Stacchezzini, R., & Lai, A. (2016). The tone of business model disclosure: an impression management analysis of the integrated reports. *Journal of Management & Governance*, 20(2), ۲۹۵-۳۲۰.
- Mahadeo, J.D., Soobaroyen, T. and Hanuman, V.O. (2012), "Board composition and financial performance: uncovering the effects of diversity in an emerging economy", *Journal of Business Ethics*, Vol. 105 No. 3, pp. 375-388.
- Prawitt,D.,Smith,J.,& Wood,D. (2009). Internal audit quality and earnings management. *The Accounting Review*, 84 (4), 1255-۱۲۸۰.
- Sanchez, I. M. Meca, E. (2017). Do financial experts on audit committees matter for bank insolvency risk-taking? The monitoring role of bank regulation and ethical policy. *Journal of Business Research*, 76, 52-66.
- Wang Jo-Yu, Chiang, Min-Hsien (2006). "Information Asymmetry and Investors Behavior around Earnings Announcements. Published Working Paper. Institute of International Business National Cheng Kung University. Taiwan.
- Zhang, J, (2013), "Conflict-Induced Forced CEO Turnover and Firm Performance", Available at: [http:// spectrum.library.concordia.ca](http://spectrum.library.concordia.ca).